

Bekymrings samtalen

Et velegnet verktøy for politiet til å forebygge narkotikamisbruk blant ungdom.

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2013

Kand.nr : 370 og 374

Antall ord: 7667

Sammendrag

Oppgaven tar for seg bekymringssamtalen som et personorientert forebyggende tiltak mot bruk av cannabis blant ungdom i aldersgruppen 15-20 år. Vi har valgt dette temaet, da rusproblematikken i Norge er et alvorlig samfunnsproblem. I Oslo har nesten hver femte ungdom i den aktuelle aldersgruppen prøvd det narkotiske stoffet cannabis en eller flere ganger (Vedøy & Skretting, 2009). Det har vært en nedgang på antall registrerte narkotikaforbrytelser de siste årene, men det er fortsatt å anse som en av politiets og andre aktørers største utfordringer (Thorsen, Lie & Stene, 2009). Bekymringssamtalen er et verktøy som fungerer som en dialog mellom ungdom, deres foresatte og politiet når ungdommen har begått et lovbrudd eller har en problematferd i sammenheng med kriminalitet. Bekymringssamtalen skal kartlegge ungdommens risiko- og beskyttelsesfaktorer, samtidig som den skal søke til ansvarliggjøring gjennom ungdommens og dens foresatte (Politidirektoratet, 2009). Utfordringer med bekymringssamtalen i forhold til rusmisbruk er at foreldre kanskje ikke utelukkende er en god samarbeidsaktør, fordi de i noen tilfeller har et rusproblem selv (Helsedirektoratet, 2009). Videre er det faktorer innen cannabiskultur som tilsynelatende preger ungdommens syn og holdning til stoffet. Noen tenker at det burde være lovlig og ser derfor ikke problemet med bruk av cannabis, andre kan se på sanksjoner som en risiko de er villige til å ta (Sandberg & Pedersen, 2010). Bekymringssamtalen fungerer best på de ungdommer som vedkjenner og respekterer lover og regler (Lie, 2011). Oppsummert har vi kommet frem til at bekymringssamtalen er et velegnet verktøy, som en del av en større helhet.

INNHALDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	1
1.2	Litt om tema	2
1.3	Problemstilling	3
1.4	Avgrensning	3
1.5	Forforståelse	3
2	METODE	4
2.1	Valg av metode	4
2.2	Litteratursøk	4
2.3	Valg av litteratur	5
3	TEORETISK PERSPEKTIV	6
3.1	Forebyggende politiarbeid	6
3.2	Personorientert kriminalitetsforebygging	6
3.3	Cannabis	6
3.3.1	Lovverk	7
3.4	Bekymringssamtalen	7
3.4.1	Oppfølgingsamtale	8
4	HOVEDDEL	9
4.1	Intervensjon	9
4.2	Samarbeid	10
4.3	Foresatte	11
4.4	Kvalifikasjoner hos polititjenestemenn og kvinner	13
4.5	Registrering i PO	15
4.6	Ungdommens forhold til cannabis	15
4.7	Like saker, behandles likt?	17
4.8	Etikk og moral	17
4.9	Hvor går grensen?	18
5	AVSLUTNING	20
	Litteraturliste	22
	Selvvalgt pensum	24

1 INNLEDNING

”Narkotikasituasjonen i dag er ikke bra. Jeg synes flere og flere ungdommer har begynt. Nå er det helt vanlig at en gjør det på skolen også. Det er mange som blir påvirket av det, mange som slutter på skolen på grunn av narkotika. De fleste ungdommer har begynt å selge det også for å tjene penger. Nå er det ikke lenger like vanskelig å skaffe narkotika som det var før. Hvem som helst kan skaffe det, til og med tolvåringer får tak i narkotika.” Forteller en jente på 20 år som har prøvd alkohol og hasj. (Schultz, 2006, s. 72).

I denne oppgaven skal vi presentere og drøfte bekymringssamtalen, som er en av metodene politiet bruker i sitt arbeid for å forebygge narkotikabruk blant ungdom. I første kapittel i oppgaven vil vi presentere litt om temaet generelt, problemstillingen og avgrensningen vi har valgt å gjøre med hensyn til problemstillingen. Kapittel to omhandler metode, hvor vi beskriver metoden vi har valgt for å løse oppgaven og hvordan vi har innhentet relevant litteratur. I det tredje kapittelet fremkommer det teoretiske grunnlaget for problemstillingen, hvor vi blant annet presenterer politiets forebyggende funksjon. Kapittel fire som er hoveddelen i oppgaven inneholder drøfting av bekymringssamtalen som forebyggende verktøy mot bruk av cannabis blant ungdom. Avslutningsvis har vi oppsummert funn ut fra det som fremkommer i drøftingsdelen.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Vi hadde begge praksis i et politidistrikt på østlandet annet studieår på Politihøgskolen, henholdsvis ved et lensmannskontor og en politistasjon. Vi har begge to vært i kontakt med og observert flere ungdommer som har vært påvirket av det narkotiske stoffet cannabis i løpet av denne perioden. Ved siden av studiene på Politihøgskolen har vi blant annet jobbet på akuttpsykiatrisk avdeling, i barnevernet og på en ungdomsskole, hvor vi også har møtt flere unge mennesker som har vært ruset på cannabis. Med tanke på at vi har sett hvordan cannabisbruk blant ungdom fører til ytterligere problemer, har det gitt oss motivasjon til å se dypere på det arbeidet politiet gjør for å forebygge dette. Vår erfaring er at cannabisbruk blant annet har ført til utvikling av psykiske lidelser, at ungdom som slutter på skolen eller mister deler av sitt sosiale nettverk.

I boken "Cannabiskultur" er det beskrevet at ungdom som bruker cannabis ofte har problemer på skolen, noe som skyldes et komplekst samspill. Sårbare ungdommer har en høyere tendens til å bruke stoffet enn andre. De aller fleste forskerne i dag mener at bruk av cannabis kan gi psykotiske reaksjoner, men at det er relativt få ungdommer som rammes av dette. Derimot er det ingen tvil om at mange ungdommer med psykiske problemer selvmedisinerer seg med cannabis, og at denne bruken ofte kan forverre problemene (Sandberg & Pedersen, 2010).

"Jeg brukte pot som selvmedisinering i et helt år, både når jeg var hjemme og lei meg, og når jeg var i en sosial setting. Det hadde uansett en nøytraliserende effekt. De triste og deprimerende og nesten halvnevrotiske tankene mine, de forsvant." Sitat, Charlotte. (Sandberg & Pedersen, 2010, s. 162).

1.2 Litt om tema

Cannabis ble for første gang kjent i Norge i forbindelse med slottspark-miljøet på 1960-tallet (Sandberg & Pedersen, 2010). Også statistisk sett ble narkotika først registrert i Norge på denne tiden, derfor kan denne typen kriminalitet omtales som relativt ny. Narkotikakriminaliteten har hatt den mest markante økningen i antall forbrytelser de siste 25 årene. Dersom man tar høyde for innbyggertallet etterforsket norsk politi 17 ganger flere narkotikaforbrytelser i 2005 enn i 1980. Den største økningen av registrerte narkotikalovbrudd finner man på midten av 1990-tallet og frem til begynnelsen av 2000-tallet. På landsbasis i 2008 utgjorde narkotikalovbrudd ca. 14 prosent av alle anmeldte forbrytelser, og er dermed den nest største forbrytelsesgruppen. Det skal også nevnes at det har vært en nedgang de siste årene i antall anmeldelser, første gang registrert i 2002. Det er vanskelig å forutsi om nedgangen og oppgangen skyldes reelle forandringer blant folks narkotikaforbruk eller om den henger sammen med forandringer i narkotikakontrollen fra blant annet politiet (Thorsen, Lie & Stene, 2009). På landsbasis har over 11 prosent av Norges ungdommer mellom 15-20 år prøvd cannabis. Det er mest utbredt i Oslo, da det oppgis at 18 prosent av Oslos ungdommer har prøvd det narkotiske stoffet. På landsbasis er de regionale forskjellene relativt små, da det er sjeldent at det er under 10 prosent og over 15 prosent av ungdommene som har prøvd stoffet. Ungdommene som har prøvd cannabis har ofte hatt vanskelige oppvekstvilkår, da det finnes en viss sammenheng mellom problemer i hjem og på skole opp mot misbruk av stoffet. Har man et omfattende bruk av

cannabis kan det i stor grad være knyttet til psykososiale problemer, kriminalitet og et misbruk av andre illegale rusmidler (Vedøy & Skretting, 2009).

1.3 Problemstilling

På hvilken måte fungerer bekymringssamtalen som verktøy for politiet, når det gjelder å forebygge bruk av cannabis blant ungdom i alderen 15-20 år?

1.4 Avgrensning

Bakgrunnen for at vi har valgt å avgrense oppgaven til kun å forebygge bruk av cannabis, er fordi begge erfaringsmessig har sett at dette stoffet ofte er inngangen til sterkere stoffer. Med ungdom i denne oppgaven menes representanter fra begge kjønn mellom 15-20 år. I praksisåret erfarte vi at det som oftest var ungdom i denne aldersgruppen som utforsket med cannabis. Vi ønsker å ta utgangspunkt i denne aldersgruppen fordi det er viktig å iverksette intervensjoner så tidlig som mulig. Statistikk viser at jo flere ganger ungdom i aldersgruppen 15-20 år har brukt cannabis, desto høyere er forekomsten av ungdommer som også har brukt amfetamin, ecstasy, heroin eller sniffet løsemidler (Vedøy & Skretting, 2009). På grunn av oppgavens begrensinger har vi valgt kun å drøfte ett forebyggende tiltak mot narkotika, og valget falt naturlig på bekymringssamtalen da dette ofte er det første formelle møtet mellom politiet og målgruppen.

1.5 Forforståelse

Vi har gjennom utdanningen på Politihøgskolen hatt flere forelesninger om bekymringssamtalen, i tillegg til at det har vært en del av pensum. Særlig i den forebyggende modulen var bekymringssamtalen et yndet tema. Det vi har savnet er forskning og statistikk som viser hvorvidt bekymringssamtalen har effekt på ungdommene eller ikke. Vi synes derfor det vil være interessant å gå i dybden på tiltaket og se hvilke muligheter og begrensinger som finnes. Vi har begge brukt bekymringssamtalen aktivt som tiltak i dialog med ungdommer i løpet av praksisåret. I praksisåret opplevde vi både at bekymringssamtalen fungerte i positiv retning med god effekt på ungdom som brukte cannabis, og tilfeller der det hadde motsatt effekt.

2 METODE

2.1 Valg av metode

En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder (Dalland, 2007). Som metode hadde vi valget mellom en teoretisk oppgave, empirisk oppgave, juridisk oppgave eller et vitenskapelig essay. Vi valgte å skrive en teoretisk oppgave, da vi anser denne metoden som den mest aktuelle for å svare på vår problemstilling. Ved å skrive en teoretisk oppgave kan vi anvende allerede eksisterende teori og forskning, og drøfte denne i lys av problemstillingen (Politihøgskolen, 2012).

Vi har ikke funnet forskning som svarer direkte på problemstillingen når det gjelder bruk av bekymringssamtalen for å forebygge narkotikabruk blant ungdom. I stedet har vi benyttet oss av forskning som omhandler forekomst av bruk av cannabis og andre narkotiske stoffer blant ungdom. Forekomst blir vanligvis målt i såkalte tverrsnittstudier som er en retning innenfor kvantitative forskningsmetoder. Man kan skille mellom kvantitativ og kvalitativ forskning. Ved bruk av kvantitative metoder samles data i form av målbare enheter, mens bruk av kvalitative metoder innhenter data om personers subjektive erfaringer og opplevelser. Med utgangspunkt i problemstillingen ville det mest ideelle vært å finne en kvantitativ studie med randomisert kontrollert forsøk som studiedesign. Dette er det mest egnete designet dersom spørsmålet handler om effekt av et tiltak i for eksempel forebygging. Det hadde også vært av interesse dersom det var utført en kvalitativ studie basert på intervjuer med ungdom som hadde deltatt i bekymringssamtaler. En slik studie kunne gitt et innblikk i hvordan ungdommene erfarte og opplevde samtalen, og man kunne fått et svar på hvordan ungdommenes livssituasjon var i etterkant av samtalen (Nortvedt, Jamtvedt, Graverholt & Reinar, 2011).

2.2 Litteratursøk

For å innhente aktuell litteratur til oppgaven har vi benyttet søkemotoren til Politihøgskolens bibliotek samt søkemotor til nettstedet Sirius. Vi har i tillegg fått hjelp fra faglærere på Politihøgskolen og de ansatte på Politihøgskolens bibliotek. Vi har anvendt og kombinert forskjellige søkeord som "ungdom", "narkotika", "cannabis", "bekymringssamtalen" og "forebyggende politiarbeid".

2.3 Valg av litteratur

Veileder for politiets bekymringssamtale (Politidirektoratet): Dette er et hefte som inneholder mye relevant teori om bekymringssamtalen, og hvordan Politidirektoratet ønsker at politiet skal bruke denne som verktøy. Veilederen er basert på mye erfaringsbasert kunnskap fra polititjenestemenn, men også en del forskningsbasert kunnskap.

I forkant (Lie): Dette er en teoribok som baserer seg på andres forskning, og egne kvalitative undersøkelser. Boken handler utelukkende om polisiær forebygging.

Ungdom og rusmidler (Vedøy & Skretting): Rusmiddelforskning som inneholder resultater fra spørreskjemaundersøkelser i Norge fra 1968 til 2008.

Cannabiskultur (Pedersen & Sandberg): En bok som skildrer kulturen i cannabismiljøet. Vi har begge lest boken for å sette oss inn i de forskjellige miljøer hvor det foregår bruk av cannabis.

Innvandrerungdoms bruk av alkohol og narkotika (Schultz): Dette er en bok som inneholder en empirisk studie med bruk av kasuistisk metode og kvalitative forskningsintervjuer av unge innvandrere og deres rusmisbruk.

Fra bekymring til handling (Helsedirektoratet): Dette er et hefte som omhandler rusrelaterte problemområder blant unge mennesker. Heftet tar for seg viktigheten av tidlig intervensjon, og beskriver blant annet tegn på rusmisbruk og tiltak for å bekjempe narkotikaproblemene.

Det er hovedsakelig denne litteraturen som vektlegges i oppgaven og vi har lest gjennom mye på forhånd for å få innblikk i temaet, i tillegg til en god forforståelse før vi skulle begynne å skrive. Veilederen for bekymringssamtalen (Politidirektoratet, 2009) er i hovedsak et hjelpemiddel og beskriver retningslinjer og gjennomføring av samtalen. Vi har derfor måtte innhente annen litteratur for å dekke områdene rundt årsak, statistikk og videre tiltak for ungdommene. Vi opplever at litteraturen er seriøs og relevant for oss da den bygger på teori og forskning om temaet vi ønsker å skrive om. Det har også blitt brukt annen litteratur i oppgaven som vi referer til. I tillegg til pensum- og selvvalgt litteratur har vi benyttet oss av egne erfaringer fra praksisåret.

3 TEORETISK PERSPEKTIV

3.1 Forebyggende politiarbeid

Politoloven § 1 hjemler at politiets funksjon i samfunnet skal være forebyggende, håndhevende og hjelpende for å sikre borgernes trygghet, velferd og rettsikkerhet. En av de viktigste oppgavene til politiet er å forebygge kriminalitet. Forebygging vil si å være til hinder og i forkant av at noe kriminelt skal skje. Forebygging av uorden, antisosial atferd og utrygghet er ofte assosiert med politiets forebyggende oppgaver. Det dreier seg ikke kun om å forebygge lovbrudd, men også atferd som kan forbindes med lovbrudd. Hvordan politiet gjør sitt forebyggende arbeid er bestemt på et politisk nivå, og skal gjenspeile hva slags politi samfunnet ønsker. Forebygging av kriminalitet er en av politiets viktigste metoder for å beskytte samfunnet og skape trygghet blant befolkningen. Forebygging blir i dag sett på som en av de mest avgjørende måtene samfunnet trygger borgerne på og det er en overordnet målsetting at politiet skal, i samvirke med andre aktører, øke tryggheten i samfunnet. Politiet har i stor grad muligheten til selv å være kreativ og vise initiativ, og kan med det jobbe selvstendig i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Uansett hvor man er ansatt, bør alle som arbeider i politiet ha som mål å forebygge kriminalitet (Lie, 2011).

3.2 Personorientert kriminalitetsforebygging

For å kunne påvirke de bakenforliggende årsakene til hvorfor unge mennesker begår lovbrudd, kan det være hensiktsmessig å ta for seg personorienterte forebyggingsmetoder. Denne forebyggingsmodellen tar sikte på å forhindre at barn og unge begår lovbrudd. Personorientert forebygging handler om å avdekke og analysere ungdomsmiljøer, identifisere risikoungdom, og eventuelt henvise til hjelpeinstanser. I arbeid som er rettet mot enkeltpersoner er det av stor betydning at det forekommer et tverrfaglig samarbeid, der politiet har en viktig rolle som pådriver og initiativtaker. I slike saker er ungdommens foresatte kanskje politiets aller viktigste samarbeidspartnere (Lie, 2011).

3.3 Cannabis

Cannabis er i dag det mest brukte illegale rusmiddelet verden rundt, og blir anslagsvis brukt av 160 millioner mennesker. Cannabis er en samlebetegnelse på forskjellig materiale som kommer fra planten *Cannabis sativa*, som er marihuana, hasjisj og cannabisolje. Felles for alle er at de inneholder det psykoaktive stoffet THC. Det er i stor grad dette stoffet som forårsaker rusen man får av cannabis. THC-nivået har forskjellige styrkegrader i

materialet, der cannabisolje har et vesentlig høyere innhold enn hasjissj og marihuana. Disse nivåene gjelder ved naturlig fremstilling av planten, men det er i dag vitenskapelige metoder som gjør at man kan dyrke fram cannabisplanter som har et mye høyere THC-innhold. I Norge har hasjissj vært det mest populære stoffet, og utgjør mellom 80 og 90 prosent av alle beslag som er gjort. Når man bruker cannabis oppnår man rus symptomer, dempende symptomer og psykoselignende symptomer. Rusen blir ofte beskrevet som innsiktsgivende og som en opplevelse av sanseinntrykk når det gjelder musikk, rytme, farge og form. Rusen gir også en følelse av ro, avslapping, lykkefølelse og man distanserer seg fra hverdagen. Hvilken rus man oppnår er avhengig av personligheten til brukeren, omgivelsene rundt og forventningene brukeren har. Cannabis er å regne som et av de mest psykopatogene¹ narkotiske stoffene som finnes, og kan føre til ulike typer av psykiske lidelser som angst, psykoser, hallusinasjoner og vrangforestillinger. I mange land har det vært en økning i antall innleggelses og behandlinger av unge mennesker med rusutløst psykose grunnet bruk av cannabis (Øiseth, Kjeldsen & Sundvoll, 2008). Vi har begge to selv opplevd flere tilfeller da vi arbeidet i akuttpsykiatrisk avdeling, at unge mennesker ble innlagt med en rusutløst psykose grunnet bruk av cannabis.

3.3.1 Lovverk

Cannabis er et narkotisk stoff som er regulert internasjonalt gjennom Narkotikakonvensjonen av 1961, og i Norge gjennom Forskriftene av 30. juni 1978. I Legemiddeloven § 31 reguleres mindre alvorlige forhold som bruk og besittelse av små mengder, 1-2 gram. Straffelovens § 162 kommer til anvendelse ved større mengder og ved forhold som tilvirkning, innførsel, utførsel, erverv, oppbevaring, sending og overdragelse. Straffens størrelse for et brudd på reglene vil reguleres av mengden på stoffet.

3.4 Bekymringssamtalen

Bekymringssamtalen er et tiltak innenfor personorientert forebygging, og er et verktøy som skal være til hjelp for politiet i deres første samtale med ungdom under 18 år som har begått et lovbrudd. I dag er bekymringssamtalen et fellesbegrep på forskjellige samtaler der politiet har en dialog med ungdommen og dens foresatte. Formålet er å kartlegge risiko- og beskyttelsesfaktorer i den unges liv med hensyn til kriminalitet. Ansvarliggjøring gjennom ungdommen og dens foresatte for å kunne hindre fremtidig kriminalitet er et mål for bekymringssamtalen (Lie, 2011).

¹ Psykopatogen: sykdomsskapende eller symptomfremkallende når det gjelder psykiske lidelser (Lindskog, 2007).

En bekymringssamtale er en metode som brukes dersom ungdom har begått et lovbrudd eller har en problematisk atferd, og vi vil i denne oppgaven ta høyde for bruk av metoden når ungdommen har vært innblandet i lovbrudd som omhandler cannabis. Oppgaven gjelder ikke ungdom som blir kalt inn til bekymringssamtaler generelt, men bekymringssamtaler der ungdom har begått narkotikalovbrudd eller har atferd som kan tyde på at de har tilhold i narkotikamiljøer.

Politi-loven § 13 er hjemmel for politiet til å kalle inn ungdom til en bekymringssamtale. Loven sier at politiet kan kalle inn barn som det er grunn til å tro har begått en straffbar handling. Denne terminologien sier at det er et relativt lavt beviskrav som kreves for at politiet kan kalle inn til en slik samtale. Politi-loven § 13 regulerer møteplikten for de impliserte, altså et møte mellom politiet og ungdommen som ikke er frivillig. Ved uteblitt oppmøte risikerer både ungdom og foreldre å bli avhentet av politiet. Ungdom med uønsket atferd eller som er i risiko for å begå straffbare handlinger, kan inviteres til en frivillig samtale hos politiet. Dette er ikke lovregulert, men regnes også som en bekymringssamtale (Politidirektoratet, 2009).

3.4.1 Oppfølgingssamtale

Oppfølgingssamtalen er en dialog mellom politiet, ungdommen og dens foresatte i etterkant av bekymringssamtalen. Det er politiet som må avgjøre om en slik samtale er nødvendig, som et oppfølgingstiltak. Hensikten med en slik samtale er at politiet skal kartlegge hvordan det har gått med ungdommen etter bekymringssamtalen. I oppfølgingssamtalen må også politiet avgjøre om det skal opprettes videre tiltak fra politiet eller andre instanser (Politidirektoratet, 2009).

4 HOVEDDEL

4.1 Intervensjon

Det fremkommer i rapporten til Helsedirektoratet, ”Fra bekymring til handling” at deler av dagens hjelpeapparater kommer for sent inn i bildet, når det gjelder å gripe inn ovenfor ungdom med rusproblematikk. Det ventes for lenge med å erkjenne at noen har et problem og det går ofte for lang tid, før instanser med hjelpende kompetanse blir kontaktet. Disse instansene er blant annet politi og barnevern. Opp mot vår problemstilling kan vi på bakgrunn av rapporten, anta at det finnes ungdom med et snarlig behov for hjelp fra politiet. Ut fra dette er det lett å tenke at det er andre som sitter med ansvaret og må varsle politiet for at eksempelvis en bekymringssamtale skal iverksettes. Vi må likevel ikke glemme at det kanskje finnes ungdom med rusproblemer, hvor foreldre, skole og andre nærliggende instanser ikke har kjennskap til den enkeltes problemer. Det er kanskje politiet som i noen av disse tilfellene, er de første som får kjennskap til den enkeltes rusmisbruk. I slike situasjoner er det da politiet som må ta ansvar for barnet, jfr. politiloven. Et godt utgangspunkt som forebyggende verktøy, kan da være å gjennomføre en bekymringssamtale. Dersom forholdene er til rette for en slik samtale er det flere viktige hensyn som må ivaretas. Rapporten ”Fra bekymring til handling” (Helsedirektoratet, 2009) beskriver noen avgjørende momenter det må tas hensyn til under samtaler, hvor en konfronterer noen med at de har et rusproblem. Det kan føles som stigmatiserende og belastende for den det gjelder. Det må tas hensyn til at vedkommende er i en vanskelig posisjon fra før av, og det er derfor nødvendig å vise respekt ovenfor den impliserte. Poenget med bekymringssamtalen er å stoppe det negative mønsteret ungdommen har utviklet. Det er derfor viktig å se helhetlig på problemet som har oppstått, og vurdere mulige videre tiltak. I selve vurderingen bør ungdommen og hans eller hennes foresatte involveres mest mulig. Dette kan bidra til at samtlige vil føle et eierskap, motivasjon til å løse problemet og egen utvikling sammen med politiet (Politidirektoratet, 2009). På en annen side oppstår det en problemstilling for politiet om hvordan saken skal behandles. Det er de som må bestemme om det er nødvendig med videre tiltak. Har det vært nok med å tydeliggjøre problemet ovenfor foreldrene, eller kommer den uønskede atferden bare til å vedvare? Noen familier vil være i stand til å håndtere og kunne endre den uønskede oppførsel helt på egenhånd, eller med råd fra politiet eller andre instanser. Det vil uansett være viktig at politiet tar seg tid til å nøye vurdere om det trengs oppfølging fra både politiet eller andre aktører som barnevern eller skole (Politidirektoratet 2009). Det

eksisterer altså ikke en fasit for når, hvor og hvem som skal involveres. Vi vet også fra egen erfaring i praksisåret at ungdom som bruker cannabis, finnes i et stort spekter av sosial tilhørighet og varierende familiære forhold. Vi har fått et lite innblikk i utfordringene dette medfører og blitt bevisste på at politiet av og til er med på å avgjøre unge menneskers skjebne.

4.2 Samarbeid

Før politiet planlegger en bekymringssamtale bør det avtales en dialog med barnvernet. Denne dialogen skal blant annet innebære en avklaring med hensyn til om det er politiet eller barnevernet som skal gjennomføre samtalen alene, eller om det skal gjøres sammen. Dersom det er politiet som skal ta bekymringssamtalen, bør det være vurdert til at en ved hjelp av metoden kan oppnå noe en ellers ikke ville gjort på en mer egnet måte (Politidirektoratet, 2009). Det må settes et skille mellom normalt utprøvende problematferd som vil gå over av seg selv, og problematferd som videreutvikles til det negative. Det kan oppstå problemer hvis politiet starter dialog med ungdom som enda ikke har utviklet en problematferd knyttet til kriminalitet. Ungdom kan bli stemplet som avvikere i møte med politiet, noe som kan resultere i at ungdommen ser seg selv i identiteten som avviker. På den måten vil bekymringssamtalen med politiet fungere som selvoppfyllende profeti og produsere avvik istedenfor å forebygge det (Lie, 2011). For eksempel kan man forestille seg at politiet ønsker å ha en dialog med en ungdom som blir tatt for å røyke cannabis én gang, eller bare har vært tilstedet på en fest hvor det narkotiske middelet har blitt brukt. I denne situasjonen kan politiet få ungdommen til å føle seg som en del av miljøet som bruker cannabis, fremfor å forebygge at ungdommen skal ta del i miljøet.

Det finnes mange forskjellige aktører med ulike roller som politiet samarbeider med i kontaktfasen med en ungdom. Noen av de viktigste aktørene i tillegg til barnevernet er barneombudet, konfliktråd og skolen. I arbeidet med ungdommene har alle aktørene sine arbeidsoppgaver og ansvarsområder, og må kontinuerlig vurdere hva som er til barnets beste. Barnelova § 48 og artikkel 3 i FNs barnekonvensjon omhandler at vi alltid skal tilrettelegge og ivareta hva som er barnets beste (Politidirektoratet, 2009). Til tross for dette må ikke politiansatte innta en omsorgsrolle overfor ungdommen, som går på bekostning av politirollen. Det skal gå et skille mellom å være en ”sosialarbeider”, og det å vise den nødvendige omsorg i politirollen (Lie, 2011).

Det å vise omsorg er viktig i polityrket, og ikke minst et nøkkelbegrep innen pleie – og omsorgsyrkene. Ansvar for en annen er en av de mest grunnleggende verdier. Begrepet nærhet kobles ofte opp mot omsorg. Når man står ansikt til ansikt mot en person, vil man som omsorgsperson oppleve både et ansvar for personen, og en slags makt, ved at man er i en posisjon som gjør en i stand til å hjelpe. (Nilstad, 2005, s. 32).

4.3 Foresatte

For at man skal oppnå målet med bekymringssamtalen er det avgjørende at den viktigste samarbeidspartneren bidrar, nemlig ungdommens foresatte. Etter vår oppfatning og erfaring er det ingen foreldre som ønsker at sine barn skal bruke illegale rusmidler, noe som kan virke som en fellesnevner mellom de foresatte og politiet for å starte et godt samarbeid. Det er en forutsetning at det foregår en dialog, og ikke en monolog, mellom politiet, ungdommen og foresatte. Dersom politiet alene finner ut hvordan ungdommen og dens foresatte skal løse problemet, uten at partene er blitt involvert i problemløsningen, kan det bidra til å skape motstand mot de ønskede endringene. Dersom forholdet mellom politiet og familien er komplementært², kan familien oppleve det som vanskelig å komme med forslag til endring til det politiet mener bør gjøres. En god dialog vil oppstå dersom forholdet mellom politiet og familien er metakomplementært³, fordi familien vil oppleve å bli tatt på alvor (Lie, 2011). På den ene siden er det viktig å ikke bare ha fokus på politiets samarbeid med de foresatte. For ungdommen kan dette nemlig føles som en allianse mellom politiet og foreldrene, noe som kan føre til at avstanden mellom de impliserte partene øker. På den andre siden kan bekymringssamtalen føles som støtte til de foresattes oppdragelse, og vil kunne legitimere foreldrenes autoritet overfor ungdommen. Men det kan også være tilfeller der politiet ønsker at foreldre skal sette tydeligere grenser og engasjere seg mer i ungdommens liv. Dette kan imidlertid føre til at foreldre opplever at politiet undergraver deres autoritet (Lie, 2011).

Sett ut fra de erfaringene vi har med bruk av bekymringssamtalen, møter man mange forskjellige typer foreldre. Boken "I forkant" inneholder blant annet teorier om hvordan politiet skal forholde seg i møte med ungdommene og deres foreldre, der vi stiller oss kritisk til deler av teoriene. Da spesielt med tanke på når politiet i møte med foresatte enten

² Komplementært: Ubalanse i et maktforhold, a-symmetrisk (Lagestad, 2012).

³ Metakomplementært: Få balanse i maktforhold som har vært a-symmetrisk (Lagestad, 2012)

legitimerer deres autoritet, eller undergraver denne. Grunnen til at vi er kritiske er fordi at de foreldrene man møter har svært ulike holdninger. Vi synes Lies vektlegging er for snever, og ønsker derfor å nyansere denne ytterligere. Man møter gjerne foreldre som er naive med hensyn til sitt eget barn, og er dermed lite samarbeidsvillig. I tillegg forklarer disse foreldrene ofte barnas atferd med ytre attribusjoner, som for eksempel gruppepress eller de er godtroende i forhold til egne barns handlinger. I møte med slike foreldre vil det være vanskelig for politiet å legitimere foreldrenes autoritet overfor ungdommen, da foreldrene selv ikke ønsker å inneha denne rollen. Man treffer også foreldre som er åpen og gjerne ønsker seg mer kunnskap om rus, og som innser at barna deres har et problem. Disse foreldrene ønsker å sette grenser for barnet sitt, og det er dermed lettere for politiet å legitimere deres autoritet i forhold til ungdommen (Lie, 2011).

Under bekymringssamtalen må politiet være observant på om de har dialog med familier som har erfaring med å forholde seg til profesjonelle hjelpere og politiet. Disse kan oppleves som manipulerende, og har kunnskap om hvordan de skal ordlegge seg for at politiet eller andre instanser ikke skal være bekymret for dem. Som følge av dette får de ofte være i fred og politiet kan ha en tendens til å avvise disse familiene. Dette er bekymringsverdig, da slike familier ofte har et like stort hjelpebehov som de ungdommene og familiene man gjerne får sympati for (Lie, 2011).

Så langt har vi sett på teoriene hvor omsorgspersoner har en beskyttende og ansvarlig rolle ovenfor sine barn, men vi må stille spørsmålet om hvorvidt disse alltid har barnets interesse i fokus? Helsedirektoratet skriver i sin rapport at noen ungdommer lever med omsorgspersoner som har et rusproblem og at barna på grunn av dette har utviklet egne rusproblemer eller selv er på vei inn i et rusmiljø. Foreldres rusmisbruk kan påvirke ungdommens hverdag til å bli uforutsigbar og vanskelig. Andre påvirkninger kan være at foreldres rusmisbruk medfører et konfliktfylt samspill, som igjen utsetter ungdommen for risiko. Barn har også en lojalitet ovenfor sine foreldre, som i slike tilfeller ofte vil resultere i at foreldrenes rusmisbruk holdes skjult for venner, annen familie og omgivelsene generelt. Dette fører til at identifisering og tidlig intervensjon blir problematisk for den enkelte i slike situasjoner (Helsedirektoratet, 2009). Vi har begge to i løpet av praksisåret vært på oppdrag der vi har vært i kontakt med barn og foreldre som ruser seg sammen, og sett at de har gjerne har interne konflikter seg i mellom grunnet rusproblemene. Sett ut fra et helhetlig perspektiv kan man stille spørsmål om hvorvidt det er foreldrene, og ikke

barnet selv, som har størst behov for en bekymringssamtale? Det vil være utenkelig å bruke foreldre som en hjelpende og samarbeidende part, dersom de selv har et rusproblem og kanskje i tillegg er årsaken til at barnet deres misbruker eksempelvis cannabis. Det er ikke bare rusmisbruk hos foreldre som kan være årsak til barns misbruk av cannabis, men også en ustabil oppvekst. Dette kan innebære faktorer som skilte foreldre, hyppig flytting, seksuelle overgrep i hjemmet, vold og fysisk straff (Schultz, 2006). Dette fremhever at omsorgspersoner kanskje ikke alltid vil være en aktuell samarbeidspart. Vi tenker derfor at politiet bør stille seg kritiske og ta ansvar for god informasjonsinnhenting i forkant av bekymringssamtalene. På en annen side ønsker vi ikke å insinuere at foreldrene skal holdes utenfor, men at politiet sammen med de andre aktørene skal ta en nøye vurdering av hvem de ønsker å ha en dialog med.

Et godt resultat av bekymringssamtalen kan være at foreldre og ungdom utvikler en bedre dialog seg i mellom. En slik dialog kan gi de foresatte innsikt i ungdommens tanker og refleksjoner. Som nevnt innledningsvis har ofte bruk av cannabis sammenheng med problemer i hjemmet, på skolen eller i form av psykososiale problemer. Noen ganger er ikke foreldrene klar over at deres barn for eksempel har problemer på skolen, og dette kan være faktorer som kommer frem i dialogen under eller etter bekymringssamtalen (Lie, 2011). Dersom ungdommen hadde mottatt et forelegg, en påtaleunntatelse eller fått samfunnstjeneste i stedet for å møte til bekymringssamtale, er det altså ikke sikkert at det ville hatt samme virkning. Et negativt utfall av disse sanksjonene kan være at ungdommen ikke får den oppfølging han burde ha fått i et personorientert forebyggingsperspektiv. I tillegg ville ikke ungdommens foresatte blitt involvert på samme måte som ved for eksempel en bekymringssamtale.

4.4 Kvalifikasjoner hos polititjenestemenn og kvinner

Et av målene ved å bruke bekymringssamtalen er å sikre at ungdommen får god oppfølging i utvikling og livssituasjon (Politidirektoratet, 2009). Et annet mål er å forebygge problematferd blant ungdom. I en bekymringssamtale kan ytre og underliggende årsaker til atferden kartlegges, og ungdommen kan henvises til videre instanser (Lie, 2011). Vi stiller da spørsmål om hvilke kvalifikasjoner polititjenestemenn og kvinner har, for å kunne kartlegge atferdsproblemer, særlig bruk av illegale rusmidler som cannabis blant ungdom. Veileder for bekymringssamtalen sier innledningsvis at ”Denne veilederen er en veileder for politiets bruk av bekymringssamtalen” (Politidirektoratet, 2009). Vi

stiller oss kritiske til veilederens innhold og reiser derfor spørsmålet, om denne veilederen gir et godt nok grunnlag for å gjennomføre bekymringssamtaler? I tilknytning til vår problemstilling ser vi at det vil være nødvendig med kompetanse når det gjelder cannabis som stoff, cannabiskultur blant ungdom, religion og språk samt kulturforskjeller. Vi ønsker å illustrere dette gjennom et eksempel fra boken "Innvandrerungdoms bruk av alkohol og narkotika", hvor man kan lese om en innvandrerjente på 17 år som har et problem med misbruk av cannabis. Jenten forteller at i debutfasen med rusmiddelet var motivasjonen utelukkende å bli mer utadvent. Hun var sjenert og fikk høre at hasj førte til at man pratet lettere og at det krevde mindre å komme i kontakt med andre mennesker. Det å integrere seg og få venner i Norge var ikke lett for en med hennes bakgrunn, og hun tenkte derfor at hasj kunne være en inngang til et bedre liv. På hjemmefronten var det kritisk dersom foreldrene fikk vite noe. De kom fra et land som nylig var blitt "rusfritt", og det var uakseptabelt at deres datter røyket cannabis. Hennes yngre bror hadde allerede blitt brakt til hjemlandet som følge av rusmisbruk. Dette ønsket ikke jenten at skulle skje med henne. I tillegg var det ekstra sårt fordi hun er jente, og det handlet om respekt internt i familien og renommeet utad (Shultz, 2006).

Dersom vi tenker oss at politiet kommer i kontakt med denne jenten og bestemmer seg for å utføre en bekymringssamtale som første tiltak, kan eller burde da en hvilken som helst polititjenestemann eller kvinne gjennomføre samtalen? Ut fra det historien presenterer burde kanskje vedkommende ha kjennskap til blant annet de kulturelle forskjellene, for å oppnå best mulig resultat. Et uheldig utfall vil være dersom jenten blir sendt til hjemlandet mot sin vilje, fordi politiet mangler kunnskap og forståelse for deres kultur. Vi ønsker å påpeke viktigheten av at politiet gjør en grundig bakgrunnsjekk før noen kalles inn til en bekymringssamtale. Samtidig er det viktig at politiet tar bekymringssamtalen på alvor, ser sin rolle under gjennomføringen, er bevisste på bruken og vet at det kan være et betydelig inngrep i ungdommen og dets foresattes liv. Før man gjennomfører en bekymringssamtale er det hensiktsmessig å vite på forhånd hva bekymringen dreier seg om. Personen som har ansvaret for samtalen må undersøke om det har vært gjennomført tidligere samtaler, og om lovbruddet er et engangstilfelle. Det formelle må også være gjort, særlig med tanke på hvem som skal varsles og hvor samtalen skal foregå (Politidirektoratet 2009). Som nevnt tidligere i oppgaven har vi begge gjennomført bekymringssamtaler i praksisåret og det kan diskuteres hvorvidt vi var kvalifiserte til jobben eller ikke. Likevel må vi anta at samtalene tilsynelatende var suksessfulle til tross for våre forutsetninger. I verste fall kan det tenkes

at vedkommende vi gjennomførte bekymringssamtalen med, ikke ville fått denne muligheten uten vår tilstedeværelse som politistudenter.

4.5 Registrering i PO

Dersom det gjennomføres bekymringssamtaler skal det registreres i PO. Det er en egen mappe for slik registrering under kategorien forebyggende i datasystemet. Innholdet skal omhandle hvem og hva samtalen dreier seg om (Politidirektoratet, 2009). Som utgangspunkt synes dette å være et bra tiltak. Vi må likevel stille spørsmål til et mulig faremoment i gitte situasjoner. Klarer alle polititjenestemenn og kvinner å holde seg objektiv og upartisk når de får kjennskap til informasjon om personer. Dersom for eksempel en patrulje påtreffer en 19 år gammel jente som tester positivt for THC. Patruljen får vite at jenta regelmessig har vært inne til bekymringssamtaler. Kan dette bidra til å påvirke måten patruljen løser oppdraget på? Attribusjonsfeil betyr å tillegge personer negative egenskaper, basert på informasjonen som foreligger (Lagestad, 2012). Dette kan ha et negativt utfall og for eksempel resultere i at det blir skrevet anmeldelse istedenfor ny bekymringssamtale, fordi patruljen ser for seg nok en misbruker, kontra en ungdom som har behov for hjelp. Til tross for mulige negative utfall er det slik at loggførte bekymringssamtaler i politioperative systemer, vil synliggjøre politiets innsats opp mot dette forebyggende tiltaket (Lie, 2011).

4.6 Ungdommens forhold til cannabis

En undersøkelse viser at et mindretall av ungdom mellom 15 og 20 år ønsker å prøve cannabis, selv ved en hypotetisk forutsetning om at de ikke kan bli arrestert for forholdet (Vedøy & Skretting, 2009). Dette kan tyde på at flertallet har en negativ holdning til cannabis og det vil derfor kanskje være kapasitet til å gjennomføre bekymringssamtaler med den resterende mindre part, som politiet eventuelt kommer i kontakt med.

På en annen side viser forskning at cannabis har en solid forankring i ungdomsmiljøet. Det er grunnlag til å forvente, at en stor del av norsk ungdom i alderen 15-20 år, vil eksperimentere med blant annet cannabis. Av alle disse er det under 5 prosent, som fortsetter med bruken (Schultz, 2006). Hvis disse forskningsresultatene er overførbare til en større befolkning, vil det kanskje si at bekymringssamtalen er et bortkastet tiltak for mange. Dette begrunner vi med at en stor andel av de som prøver cannabis, tilsynelatende ønsker å slutte på eget initiativ. I et motsatt perspektiv kan man anta at

bekymringssamtalene faktisk er en medvirkende faktor for at noen velger å slutte og er derfor et viktig forebyggende verktøy.

Bekymringssamtalen er trolig mest virkningsfull for de ungdommer som fortsatt anerkjenner samfunnets normer (Lie, 2011, s. 108). Det kan være vanskelig for politiet å vite hvem som skal tilnærmes for de forskjellige politisære forebyggingstiltak. Sannsynligvis er bekymringssamtalen mest effektiv på de ungdommene som har respekt for loven. For ungdommer som er i en protestkultur, vil bekymringssamtalen ikke virke like effektivt (Lie, 2011).

Cannabiskulturen bærer preg av å bli oppfattet som lavrisiko av de som bruker stoffet. Faktorer som debatten rundt legalisering, at det er tobakken og ikke hasjen som dreper og at noen føler seg som bedre mennesker, gjør at mange konkluderer med at det er eller burde være greit å bruke cannabis. De er klar over at det er ulovlig, men har en subjektiv formening om at det de gjør ikke er galt (Sandberg & Pedersen, 2010). Dette gir grunnlag for å stille spørsmålet om hvorvidt en bekymringssamtale er en bidragsyter til å underbygge lavrisikostempelet rundt cannabisbruk? Boken "I forkant" sier at bekymringssamtalen kan være en alternativ reaksjon i de tilfellene hvor strafferettslige reaksjoner ikke er ønskelige. Derimot er det vanskelig å se et ønsket bruksområde hvis ungdommen er i den oppfatning at bekymringssamtalen ikke er en form for reaksjon. På en annen side viser studier at det er den faktiske risikoen ved hasjrøyking, som gjør det attraktivt. I tillegg kan bruk av cannabis være et middel for å uttrykke selvkontroll og mot. Metaforisk kan man se på det som å hoppe i fallskjerm, ved at terskelen for å gjøre det er høy for mange, men desto større er "kicket" ved utførelsen. I likhet med bruk av cannabis er man bevisst på at det kan gå gale (Sandberg & Pedersen, 2010). Det kan tenkes at det å bli tatt av politiet for bruk av cannabis, er en vurdert risiko på lik linje som at fallskjermen ikke alltid løser seg ut. Det er likevel mange som velger å hoppe og bekymringssamtalen blir kanskje bare resultatet av en vurdert risiko. Til tross for dette skal vi ikke unnlate å hjelpe disse risikoyterne, som ikke ser på bekymringssamtalen som et alvorlig tiltak. Det at noen ikke anerkjenner samfunnets normer og lever i en såkalt protestkultur fører til at politiet må finne en mer utradisjonell inngang til problemløsningen. Under bekymringssamtalen må man finne nøkkelen inn til den enkelte ungdommen og kartlegge relevante områder som berører vedkommende. Dette er avgjørende virkemidler som må etableres for og nå frem hos denne gruppen ungdom (Lie, 2011).

”Det kan være grunnlag for å hevde at det ikke er hvem som helst som blir rusbrukere, selv om en ikke på individnivå kan forutsi hvem som utvikler rusproblemer, er det en gruppe som ser ut til å være i en risiko ut fra sin sosiale bakgrunn”. (Schultz, 2006, s. 28)

4.7 Like saker, behandles likt?

Bekymringssamtalen har som utgangspunkt å være et verktøy som anbefales brukt når blant annet kriminell atferd er oppdaget hos en ungdom. Den skal likevel ikke komme i veien for straffeforfølgelse, konfliktråd eller andre sanksjonsalternativer. Det er opp til polititjenestemannen selv, hvem som skal kalles inn til samtale. Som nevnt tidligere er vurderingen av hva som er til ungdommens beste viktig, og skal tas i betraktning når en bekymringssamtale iverksettes (Politidirektoratet, 2009). Ut fra disse retningslinjene virker det å være en enkel avgjørelse om hvem som skal kalles inn til samtale. Til tross for dette, vet vi fra egen erfaring at for eksempel gutter på 17 år som er tatt for cannabisbruk får forskjellig behandling, selv om alle har et likt behov for hjelp. Spørsmålet om hvorfor det er slik bør stilles når politiet den ene siden skal opptre saklig og upartisk jfr. Politiloven § 6, ergo behandle like saker likt. På en annen siden skal politiet også ta hensyn til at tilsynelatende like saker kan ha forskjellige forutsetninger. Politikultur er med å påvirke hvordan den enkelte tjenestemannen løser oppdrag og situasjoner. Det eksisterer en sterk ”vi-dem” kultur i politiet. ”Dem” som er publikum kan deles i tre ulike grupper; mistenksomme personer, drittsekker og den intetanende allsidige borger (Aas, 2009). Dersom man for eksempel møter en 17 år gammel ”drittsekk” med 2 gram hasj i lommen, og en jevnaldrende ”allsidig hyggelig” gutt med samme kvantum. Det er helt klart naturlig å tenke at håndteringen av disse vil være forskjellig, selv om de begge kan ha det samme behovet for hjelp. Kanskje får ”den allsidige” tilbud om bekymringssamtale uten videre påtale, mens ”drittsekken” ender opp med anmeldelse og forelegg.

4.8 Etikk og moral

Lover og regler gir klare retningslinjer for polititjenestemenn og kvinner om hva som er rett og galt, og man kan derfor anta at det er unødvendig å bruke etikk og moral i politiyrket. Dessverre er det ingen lover eller regler som er så utfyllende at de dekker alt (Nilstad, 2005). Av hensyn til dette vil det være naturlig at etikk og moral er noe politiet bør forholde seg til under bekymringssamtalen. Det store etiske dilemmaet i en

bekymringssamtale er hvordan politiet skal behandle de opplysningene som kommer frem. Det er viktig å huske på at en bekymringssamtale ikke har samme funksjon som et avhør, altså å opplyse en straffesak. Den har som hensikt å forebygge kriminalitet gjennom å hjelpe den unge. Til tross for at bekymringssamtalen er et verktøy for å hjelpe den enkelte ungdom, kan det komme frem informasjon som er viktig for politiet i etterforskningen av en straffesak (Lie, 2011). Vi vet fra egen erfaring i praksisåret at ungdommer i alderen 15-20 år som er tatt for bruk eller besittelse av cannabis, ofte har innsikt i rusmiljøer. De kan ha kjennskap til navn og personalia på andre brukere og selgere. Dersom politiet får tilgang til slik informasjon gjennom en bekymringssamtale, kan det oppstå etiske dilemmaer om hvorvidt det skal etterforskes ytterligere. Et etisk dilemma kan for eksempel være at ungdommen i fortrolighet har gitt politiet nyttige opplysninger og kanskje ikke ønsker at informasjonen skal videreføres. Derimot er det lovfestet at ungdommen ikke har forklaringsplikt ovenfor politiet under en bekymringssamtale. Polititjenestemannen som fører dialogen med ungdommen skal informere om dette. Vedkommende må også ta en avgjørelse på om bekymringssamtalen skifter status til å bli et avhør. I et avhør vil fokuset være omstendigheter rundt ett eller flere lovbrudd, mens i bekymringssamtalen har man gjerne fokus på konsekvenser, valg og fremtid for ungdommen. Dette etiske dilemmaet er ikke ukjent for politiet og derfor er det flere polititjenestemenn og kvinner som prøver å løse dette ved å ta et avhør i forkant av bekymringssamtalen (Lie, 2011). Som det fremgår tidligere i oppgaven er det ikke kun ved lovbrudd man kan bli innkalt til en bekymringssamtale, men også ved bekymring for adferdsproblemer. Ergo forsvinner muligheten til å ta avhør i forkant av bekymringssamtalen.

4.9 Hvor går grensen?

Politi-loven § 13 sier at ”Dersom det er grunn til å tro at en person under 15 år har begått en ellers straffbar handling, eller en person under 18 år har begått en straffbar handling kan mindreårige og foreldre pålegges å møte for politiet for å forebygge ytterlige lovbrudd.” Men fornuften sier oss at det på et tidspunkt må eksistere et grenseskille for når en bekymringssamtale er å anse som utilstrekkelig, eller ikke ønsket reaksjon fra politiets side. Er det når ungdommen er tatt for bruk tredje, fjerde eller tiende gang? Kanskje er det besittelse av et betydelig kvantum som er avgjørende. Er det slik at løpet er kjørt og håpet er ute dersom man som 16 åring blir tatt med 1 kg hasj? Vi har ikke funnet noen retningslinjer som forklarer hvilken øvre grense som gjelder for å bli innkalt til en bekymringssamtale. Vi antar derfor at utgangspunktet for denne vurderingen ligger i

politiloven § 6, om at politiets inngripen skal være nødvendig, hensiktsmessig og stå i forhold til situasjonens alvor. For å visualisere dette som en problemstilling kan vi se for oss et eksempel hvor en 16 åring får ubetinget fengselstraff for besittelse av et større parti cannabis. Spørsmålet er da om det er forsvarlig og nødvendig at en 16 år gammel gutt får ubetinget fengsel? Samtidig må vi stille spørsmålet om hvorvidt det er holdbart med kun en bekymringsamtale som eneste form for reaksjon, ved en slik overtredelse?

5 AVSLUTNING

Et viktig mål for bekymringssamtalen er å sikre god oppfølging av ungdommens utvikling og livssituasjon, og vi erfarer at bekymringssamtalen fungerer godt som verktøy i første møte med ungdommen. Dette er fordi at bekymringssamtalen kan bidra til å kartlegge ungdommens problemer i forhold til bruk av cannabis, og gir politiet, sammen med andre aktører mulighet til iverksette videre tiltak dersom dette er nødvendig. Det at deler av dagens hjelpeapparater, herunder politiet og deres bekymringssamtale kommer for sent på banen, setter tydelig fokus mot tidlig intervensjon som en suksessfaktor innenfor arbeidet med å forebygge rusmisbruk blant ungdom. Det er viktig at alle offentlige aktører tar ansvar for sin rolle og har ungdommens beste interesse i fokus, så vel som at familie og andre sosiale instanser må ta sitt ansvar. Et samarbeid mellom aktørene viser seg å være en viktig nøkkel for prosessen og resultatet av forebyggingen, hvor bekymringssamtalen er i fokus. Dialogen mellom politi, barnevern, familie, skole etc. er essensielt for å oppnå et godt resultat, fordi samtlige har sin form for innflytelse på den det gjelder. På en annen side har vi også sett at samarbeid kan gi utfordringer, da spesielt fordi noen omsorgspersoner ikke utelukkende har en positiv innvirkning på sitt barn. Årsaken til dette er at noen foreldre selv har problemer med blant annet rusmisbruk. Vi har sett at cannabiskultur er noe som sprer seg over norsk ungdom. Den gir oss en mulig forståelse, for noen av ungdommenes motivasjon til å bruke cannabis. Videre virker den til å ha direkte innvirkning på bekymringssamtalen, fordi den preger den enkeltes subjektive oppfatning om hvorvidt det er greit å bruke rusmidler eller ikke. Dette kan påvirke bekymringssamtalens effekt som reaksjon, og vanskeliggjøre det forebyggende målet om at den enkelte selv skal ha forståelse for sin dårlige atferd. Tilsynelatende har bekymringssamtalen best virkning på ungdom som respekterer loven.

Bekymringssamtalen viser seg å være et nyttig verktøy i de tilfeller hvor politiet ønsker å iverksette en videre etterforskning, med bakgrunn i informasjon som har kommet opp under samtalen. Dette viser mulighetene som finnes ved en bekymringssamtale utover det forebyggende målet ovenfor et individ. På en annen side kan det oppstå noen utfordringer for politiet om eksempelvis når en bekymringssamtale går over til et avhør, og de formelle rettigheter og plikter som følger. En slik overgang kan påvirke fortroligheten som er etablert og man risikerer effekten av samtalen. Det reises også moralske og etiske dilemma opp mot vurderingen avhør eller bekymringssamtale. Tiltak for politiet i etterkant av en bekymringssamtale er blant annet å registrere denne i PO. Hvem de involverte er, hva samtalen gikk ut på og antall samtaler er viktig informasjon skal føres i egen mappe i

datasystemet. Dette vil bidra til å synliggjøre politiets innsats når det gjelder bruk av bekymringssamtalen, samtidig som det kan være med på å bidra til attribusjonsfeil hos polititjenestemenn og kvinner. Det foreligger en risiko for at politiet kan tilegne ungdommer som har vært inne til en bekymringssamtale en stereotypi.

Vi har gjennom denne oppgaven fordypet oss i hvordan politiet kan bruke bekymringssamtalen som et verktøy for å forebygge bruk av cannabis blant ungdom i alderen 15-20 år. En svakhet med oppgaven er at det ikke finnes noe forskning som er gjort direkte på effekt av bekymringssamtalen som forebyggende tiltak for ungdom og bruk av cannabis. Likevel har vi funnet forskjellig litteratur som viser at tiltaket kan ha en positiv effekt. Om den positive effekten kommer av bekymringssamtalen som tiltak alene er vanskelig å konkludere. Det vi har kommet frem til er at bekymringssamtalen er et velegnet tiltak, som en del av en større helhet.

Litteraturliste

Aas, G. (2010). *Politisosiologi som forskningstradisjon*. Oslo: Politihøgskolen

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Helsedirektoratet, (2009). *Fra bekymring til handling*. Hentet fra <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/fra-bekymring-til-handling-en-veileder-om-tidlig-intervensjon-pa-rusområdet/Sider/default.aspx>

Lagestad, P. (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lie, E. (2011). *I forkant*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lindskog, B. I. (2007). *Gyldendals store medisinske ordbok*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Nilstad, M. (2005). *Etikk- yrkesetikk for politiet*. Nesbru: Forlaget Vett & Viten.

Nortvedt, M. W., Jamtvedt, G., Graverholt, B. & Reinart, L. M. (2011). *Å arbeide og undervise kunnskapsbasert*. Oslo: Norsk sykepleierforbund.

Politidirektoratet, (2009). *Veileder for politiets bruk av bekymringsamtalen*. Hentet fra https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_569.pdf

Politihøgskolen, (2012). *Retningslinjer for bacheloroppgave ved politihøgskolen*. Oslo: Politihøgskolen

Politi-loven. (1995) Lov om politiet (politi-loven).

Hentet fra <http://www.lovdatabasen.no/all/hl-19950804-053.html>

Sandberg, S. & Pedersen, W., (2010). *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget.

Schultz, J-H., (2006). *Innvandrerungdoms bruk av alkohol og narkotika*. Oslo: Akademika AS.

Straffeloven. (1902). Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven).

Hentet fra <http://www.lovdatab.no/all/nl-19020522-010.html>

Thorsen, L. R., Lid, S. & Stene R.J.(2009) *Kriminalitet og rettsvesen 2009*. Oslo: Statistisk sentralbyrå

Vedøy, T. F. & Skretting, A., (2009). *Ungdom og rusmidler – Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968-2008*. (SIRUS-Rapport nr. 5/2009). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.

Øiseth, O. V., Kjeldsen, T. & Sundvoll, A. (2008). *Illustrert informasjonsmateriale om narkotika, alkohol og doping*. Oslo: Norsk Narkotikapolitiforening.

Selvvalgt pensum

Helsedirektoratet, (2009). *Fra bekymring til handling*. Hentet fra

<http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/fra-bekymring-til-handling-en-veileder-om-tidlig-intervensjon-pa-rusområdet/Sider/default.aspx> (96 sider)

Politidirektoratet, (2009). *Veileder for politiets bruk av bekymringssamtalen*. Hentet fra

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_569.pdf

(28 sider)

Sandberg, S. & Pedersen, W., (2010). *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget. (213

sider)

Schultz, J-H., (2006). *Innvandrerungdoms bruk av alkohol og narkotika*. Oslo: Akademika

AS. (245 sider)

Vedøy, T. F. & Skretting, A., (2009). *Ungdom og rusmidler – Resultater fra*

spørreskjemaundersøkelser 1968-2008. (SIRUS-Rapport nr. 5/2009). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning. (38 sider)

Totalt ca. 620 sider.